

Vrijdag 18 juni 1915 – ochtendeditie

Parijs, 17 juni. Officieel bericht van hedenmiddag:

Ten noorden van Ieper hebben de Engelse troepen zich meester gemaakt van een linie Duitse loopgraven

Berlijn, 17 juni. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

De stukken loopgraaf ten noorden van de vijver van Bellewaarde, die eergisteren verloren waren gegaan, zijn grotendeels heroverd.

Schending van het volkenrecht door de Duitsers. (Van Belgische zijde).

De Belgische commissie van onderzoek naar de schending van de regels van het volkenrecht, de wetten en gebruiken van de oorlog, te Havre gevestigd, publiceert haar 16e rapport, dat ons door de Belgische legatie werd verstrekt. Dit rapport bevat de zeer uitvoerige verhalen van de gebeurtenissen, bij het binnendringen der vijandelijke troepen in België in de kleine gemeente Warsage, gelegen in het noorden van de provincie Luik. Het eerste is van de heer Fléchet, burgemeester van Warsage, oud kamerlid, en maakt gewag van de arrestatie van vreedzame burgers, gevolgd door de executie van het merendeel van hen. De burgemeester had vooraf de Duitse officieren en manschappen alle mogelijke gastvrijheid verleend. Men beweerde, dat bewoners op de Duitsers geschoten hadden, doch niemand werd met de wapens in de hand gevangen genomen en zelfs werd geen enkel wapen in beslag genomen. Wel is er daarentegen door Belgische troepen tegenstand geboden. De Duitsers bleken zeer zenuwachtig, en er was maar een kleinigheid nodig om tot vuren te komen, verklaart de burgemeester. Daaruit zou wellicht te verklaren zijn, zegt hij, dat een Duits officier bij een eenzame, onbewoonde villa door een kogel werd gedood. De villa

werd doorzocht, doch niemand werd gevonden. Het schot kwam dus van elders. De officier bleek gedood door een zeer kleine kogel uit een soldatengeweer. De boerenbevolking heeft dergelijke geweren niet. Een onderzoek werd niet ingesteld. Men riep: "Man hat geschossen", en begon de huizen van het dorp te verbranden. Deuren en vensters werden opengebroken, men haalde de inwoners uit de huizen. Twee mannen werden gedood en ongeveer 25 huizen en hoeven werden verbrand. De soldaten schoten door de open ramen. De burgemeester trachtte bemiddelend op te treden, doch tevergeefs. De aanvoerder, een kapitein, gelastte de burgemeester de bewoners op de markt bijeen te brengen. Toen koos men willekeurig ten minste een dozijn mannen uit, waaronder de burgemeester, en gaf hun bevel aan het hoofd der troepen te marcheren. Indien er geschoten werd zouden de lieden onmiddellijk gefusilleerd worden. Door Duitse officieren en soldaten werden deze lieden beledigd en uitgemaakt voor "Schweinehund" en "Lümpe". Een officier van hoge rang riep uit zijn auto zelfs: "cochons", en veroorzaakte onder de soldaten, die hem omringden zulk een opwinding, dat ze riepen: "Doodschieten, dadelijk doodschieten".

Enige gevangenen uit omliggende dorpen kwamen bij de groep, o.a. twee meisjes, wiens vader was doodgeschoten, terwijl hun moeder en hun kleine broer gewond waren.

De burgemeester verklaart, dat de lieden niet ondervraagd werden. Zelfs werd hun niet medegedeeld, waarvan ze werden beschuldigd. De burgemeester wist niets van het doden van de Duitse officier en gelooft, dat het merendeel van zijn metgezellen, zo niet alle, er evenmin iets van afwisten. Een zestal, waaronder drie broers, werden uitgekozen. Men ontblootte hun de rug, waarna ze werden gefusilleerd, ondanks de protesten, kreten en klachten der ongelukkigen. De soldaten verklaarden, dat de overigen de volgende morgen om 4 uur zouden worden doodgeschoten. De nacht werd in

de open lucht doorgebracht. Het regende af en toe, maar het weer was zacht. Wanneer iemand sprak werd hij met een slag van een geweerkolf en een ruw: "Still schweigen" tot de orde geroepen. De burgemeester, de enige, die Duits verstond, hoorde praten over het fusilleren of ophangen (sommigen vonden kogels te goed voor deze lieden) in de vroege morgen. Inderdaad heeft men 's ochtends om 4 uur zes personen, door de burgemeester met name genoemd, opgehangen.

Drie andere gevangenen, zeventigjarige grijsaards, zijn spoorloos verdwenen. Waarschijnlijk zijn ze ter dood gebracht.

Wat de burgemeester zelf betreft, deze kon zich beroepen op het feit, dat hij indertijd in Duitsland met de tegenwoordige keizer Wilhelm, toen nog student te Bonn, had gejaagd. Deze burgemeester had vroeger namelijk gedurende verscheidene jaren te Laurenburg aan de Lahn gewoond en daar als ingenieur mijnwerken geleid in de nabijheid van het kasteel van Schaumburg, toentertijd toebehorende aan de hertog George van Oldenburg. Deze nodigde hem op zijn jachtpartijen, en zodoende gebeurde het dat hij eens op een jacht in het domein van Schaumburg gelegenheid had te jagen met de toenmalige prins Wilhelm, de tegenwoordige Duitse keizer. Zelfs had hij toen bij het dejeuner links van deze gezeten.

De burgemeester had dit reeds aan verscheidene officieren en soldaten verteld, en het opnieuw aan een paar officieren mededelende, zegde een andere officier met stemverheffing: "Der Kerl kann aber liegen", waarop de burgemeester, zich tot die officier wendend, verklaarde: "Mijnheer, ik ben 73 jaar oud, ik heb nooit gelogen, en ondanks de toestand waarin ik mij op het ogenblik bevind zal ik het ook nu niet doen en ik zal het u bewijzen".

Toentertijd waren majoor baron von Liebenau en de luitenant baron von Jacobi attaché bij de keizerlijke prins. De burgemeester kon ook nog noemen namen van personen uit de omgeving van de hertog Georges van Oldenburg (waarvan er nog twee in leven zijn) die aan bedoelde jachtpartij deelnamen.

Uit België.

De Belgique ontving de volgende brief ter publicatie:

Aan de burgemeester van Braine l'Alleud. Op bevel van de Kreitschef van Nivelles mogen, van de zijde der Belgische bevolking, geen feesten, versieringen of dergelijke plaats vinden ter gelegenheid van het jaarfeest op het slagveld van Waterloo-Belle Alliance, hetzij op het slagveld zelf, hetzij in de omliggende gemeenten. Deze betogingen zouden bestraft worden. Gij wordt verzocht dit ter algemene kennis te brengen.

Briefwisseling met Nederland blijkt alleen per briefkaart te zijn toegestaan. Het werd in België niet bekend gemaakt. Het publiek werd hier van de nieuwe maatregel alleen op de hoogte gesteld door het terugzenden van brieven, met de bekende formule "unzulässig".

Uit Zuid-Zijpe meldt men ons dat daar woensdagavond tussen 10 en 11 uur hevig kanongebulder in zuidwestelijke richting is vernomen.

Vrijdag 18 juni 1915 – avondeditie

Luitenant Warneford.

Londen, 18 juni. De Star meldt dat luitenant Warneford, de Engelse vlieger die bij Gent een zeppelin vernield heeft, bij Parijs het leven verloren heeft, toen hij daar een nieuw vliegtuig beproefde.

De terechtstelling van Lenoir.

Berlijn, 18 juni. Ambtelijk. De Nord-Deutsche Allgemeine Zeitung schrijft over de terechtstelling van de Belg Lenoir:

In nr. 137 van 18 mei hebben wij verklaard, dat de Belgische ingenieur Lenoir te Gent is doodgeschoten, niet omdat hij geweigerd had plannen van Belgische spoorwegen en gegevens over Belgisch spoorwegmateriaal uit te leveren, maar omdat hij de vijand berichten over militaire Duitse transporten in handen gespeeld had. Wij komen op dit voorval terug, omdat in een bericht van een Parijs blad gemeld is, dat Lenoir is doodgeschoten in aanwezigheid van 200 Belgen, onder wie de vrouw van de veroordeelde. Deze toeschouwers zouden door het Duitse oppercommando op de plaats der terechtstelling ontboden zijn.

Volgens het ambtelijke bericht over de uitvoering van het vonnis zijn daarbij echter slechts Duitse militairen en de katholieke hospitaalgeestelijke Sturm aanwezig geweest. De plaats van de terechtstelling was zo van de buitenwereld afgesloten, dat Belgen, zelfs wanneer zij dit gewild hadden, de voltrekking van het vonnis niet hadden kunnen bijwonen. Geen Belg is gelast om daarvan getuige te zijn.

Diksmuide.

Aan het verslag van de strijd bij Diksmuide (oktober 1914) dat thans in nr. 119 van de (Belgische) Legerbode wordt voortgezet, is het volgende ontleend:

Niettegenstaande de beroering, die de gehele nacht bleef voortduren, waren de oversten, met veel kalmte en wilskracht, er in geslaagd een weinig orde te brengen in de eenheden, die lelijk door elkander gemengd waren na al de aanhoudende gevechten sedert de

vorige dag geleverd, de mannen opnieuw met levensmiddelen en munitie te voorzien, en hun zelfs een weinig wijn uit te delen om hun door vochtigheid en koude verkleumde leden wat te verwarmen.

Om 5 uur 's morgens, op het ogenblik dat men de laatste Duitse aanval afsloeg, werd kolonel Meiser door admiraal Ronarch verwittigd dat twee bataljons van het 2^e regiment jagers (16^e brigade van de 5^e Belgische divisie), het 11^e en 12^e linie kwamen versterken. Hij maakte er onmiddellijk gebruik van om over te gaan tot een nieuwe indeling van de troepen in het bruggenhoofd, en om te eindigen met het aflossen van de 1^e en 2^e bataljons van het 12^e linie, die reeds sedert 24 uren bijna onafgebroken in het gevecht waren.

Voor 9 uur 's morgens waren de loopgraven, welke Diksmuide omvatten, stevig bezet door de troepen van het 11^e linie, het 2e regiment jagers en de Franse marinefuseliers.

In de noordelijke sector, welke tot aan het kanaal van Handzame loopt, vindt men twee compagnieën fuseliers en drie compagnieën van het 11e; in de oostelijke sector, tussen het kanaal en de spoorweg, 3 compagnieën van het 11e en tussen hen in één compagnie mariniers; in de zuidelijke sector tenslotte, tussen de spoorweg en het kerkhof, één compagnie van het 11e en het 3e bataljon van het 2e jagers. Vijf Franse secties machinegeweren en vier Belgische zijn over het gehele front verdeeld en houden de voornaamste toegangen onder vuur. De loopgraven die, ten noorden en ten zuiden van de stad, steunend op de IJzer, het bruggenhoofd afsluiten, zijn nog steeds bezet door het 3^e bataljon van het 12^e linie.

Het overige van het 11^e, de 4^e compagnie marinefuseliers, en de wielrijders van de 3^e divisie, bevinden zich in reserve te Diksmuide, tot de beschikking van kolonel Jacques.

Kolonel Meiser tenslotte, behoudt als laatste reserve, tussen de halte van Kaaskerke en het dorp Oostkerke, de twee bataljons van het 12^e die werden afgelost, en het 2^e bataljon jagers.

De marinefuseliers bezetten steeds de loopgraven van de linker IJzeroever, waar nieuwe compagnieën de eenheden hebben afgelost, welke sedert de vorige dag in stelling waren.

Wat betreft de 18 batterijen van kolonel De Vleeschouwer, zij nemen steeds nog ongeveer dezelfde plaats in. Deze zullen, gedurende de volgende dagen, slechts onbeduidende wijzigingen ondergaan, op sommige ogenblikken veroorzaakt door de noodzakelijkheid om zich aan het al te hevige vuur van de Duitse artillerie te onttrekken.

Over het algemeen is de toestand, 's morgens van de 21^e oktober, dus beter dan de vorige dag. De bekwaamheid der aanvoerders, gehoorzaamend aan de bevelen van admiraal Ronarch, is er niet alleen in geslaagd de hevige aanvallen tot nu toe af te slaan, maar ook nog om zich gereed te maken tot een nog krachtiger weerstand aan de aanvallen, die niet op zich zullen laten wachten.

Vanaf het dagaanbreken, na de laatste nederlaag die de aanvallers werd toegebracht, heeft de Duitse artillerie haar hels en razend werk hervat. Met een werkelijk ongebruikelijke kwistigheid stort zij de projectielen bij honderden neer op de ongelukkige stad Diksmuide en op de loopgraven, welke men gedurende de nacht min of meer heeft hersteld. Onze batterijen antwoorden krachtdadig en brengen de lichte batterijen herhaalde malen tot zwijgen. Maar de zware artillerie van 15, van 21 en zelfs van 28, kan om zo te zeggen ongestraft wraak nemen, door zijn vernietigende schoten met volle lagen af te vuren.

Te Diksmuide worden de verwoestingen verschrikkelijk; de gehele stad davert in het gerommel van die voortdurende donder, en in die hel moeten onze reservetroepen nochtans blijven wachten op het kruispunt der wegen, welke hun zullen toelaten zich te gepasten tijde naar de bedreigde punten te begeven. Zij zoeken een schuilplaats zo goed zij kunnen, en hun onverstoorbare kalmte onder het woest bombardement is niet het minst indrukwekkende schouwspel. Kolonel Jacques en zijn staf geven hun overigens een prachtig voorbeeld van kalme dapperheid, door in het stadhuis te blijven, waarop door het vijandelijk geschut gemikt wordt met dezelfde ijver als die waarmee zij onze kerken vernielden. Het regent onophoudelijk granaten rondom het grote gebouw; huizen storten ineem, van tijd tot tijd doet een nog heviger ontploffing het oude gebouw tot in zijn grondvesten daveren. Dan zegt er iemand heel eenvoudig: "Nog een 28".

Het is merkbaar dat de vijand, woedend door zijn mislukken van de vorige dag, onze stellingen door de hevigheid van de beschieting tracht onhoudbaar te maken, hopende aldus de verdedigers te demoraliseren en ze bij de eerste bedreiging op de vlucht te drijven. Om 9 uur heeft deze dan ook plaats; aanzienlijke vijandelijke troepen worden bemerkt die op mars zijn van Esen naar Kapelhoek, langs beide zijden van de spoorweg. De Duitse infanterie rukt vooruit gelijk bij manoeuvres, per op elkaar volgende pelotons, waarvan men de grijze massa's de kronkelende wegen ziet volgen. Onmiddellijk verwittigd, geeft de admiraal aan de artillerie van kolonel De Vleeschouwer bevel de op mars zijnde colonnes uit alle macht te beschieten. Met merkwaardige juistheid zenden onze batterijen onmiddellijk hun dodend salvovuur. De vijand, na een ogenblik aarzeling, blijft staan en ziet tijdelijk van de aanval af.

De beschieting integendeel wordt nog hevig voortgezet, verpletterend, zowel voor het bruggenhoofd als voor de loopgraven

van de linkeroever, waarin zich de marinefuseliers bevinden. Maar overall houden de mannen stand.

Kolonel Meiser heeft nauwelijks, tegen de middag, aan het 2^e bataljon jagers bevel gegeven dat van het 12^e linie te vervangen in de stellingen nabij de IJzer en aan luitenant-kolonel Sults het bevel te nemen over de troepen op de oostelijke oever, om aan kolonel Jacques toe te laten een weinig rust te genieten, wanneer een nieuwe aanval dreigt, ditmaal ten noorden. Een aanzienlijke vijandelijke massa wordt vermeld als zich van Beerst naar het zuidwesten begevend, ondersteund door batterijen opgesteld tussen dit dorp en Vladslo. Eens te meer neemt onze artillerie deze objectieven onder vuur, de vijand weldra verplichtend zijn vooruitgang te onderbreken.

In het vooruitzicht van een dreigende aanval, heeft kolonel Jacques zich reeds ontdaan van een deel van zijn reserves, welke hij tot de beschikking van de bedreigde sectoren heeft gesteld. Weldra kunnen de marinefuseliers, van uit hun loopgraven aan mijlpaal 16, vijandelijke groepen bemerken, welke met koortsige haast aan het delven zijn tussen de IJzer en de weg naar Beerst. Een batterij jaagt onmiddellijk de arbeiders uiteen, maar, weldra aan een verschrikkelijk kanonvuur blootgesteld, wordt zij tot stilzwijgen gedwongen.

De bedrijvigheid van onze kanonnen van 73 schijnt overigens de vijand woedend te maken. In een werkelijke moord- en vernielingswoede ontstoken, braken de talrijke stukken die het bruggenhoofd omringen, met steeds groeiende razernij dood en verdelging. In onze arme kleine loopgraven, welke daveren onder de hevigheid van de ontploffingen, is het een verschrikkelijk toneel. Telkens als zij door een granaat van zwaar kaliber getroffen worden, storten ganse gedeelten in, doden en gekwetsten en zelfs de

levenden begravend. Of wel, te midden van een groep mannen ontploffend, rukt de “marmit” de lichamen aan stukken en doet de bloedige ledematen in de omtrek vliegen. Het is een afschuwelijk visioen, waaraan de Belgische soldaten en de marinefuseliers slechts kunnen ontsnappen door op de bodem van hun loopgraven neer te hurken, het hoofd tussen de handen en de ogen koppig gesloten om niets te zien. En daar, in hun prachtige heldenmoed, ongevoelig voor vrees en angst en lijden, wachten zij, met het geweer tussen de knieën geklemd, de dood of de aanval.

Te Diksmuide voegt de verschrikking van de brand zich nog bij de vernielingen van het bombardement. De hoofdkerk is in brand geraakt en het ijzeren kruis zal ginder de vandalen zeker wel belonen. In de stad is er geen enkele buurt nog ongeschonden; reusachtige gaten, waarin gebroken glas, stukken van dakpannen en bakstenen dooreen liggen, zijn in alle straten geslagen. De Grote Markt is door de granaten doorploegd; tot nu toe gespaard, verheft het stadhuis nog steeds zijn zware massa op die akelige achtergrond van rook en vlammen. Binnen in het oude gebouw, steekt de indrukwekkende stilte vreemd af tegen het woeste geraas dat overal rondom heerst. Het is omdat in het midden van de voorzaal, uitgestrekt op een dodenbaar, het lijk rust van de dappere kapitein Pouplier, de vorige dag in zijn loopgraaf gedood. Recht, naast het lijk, staat kolonel Jacques van wie men een tweede wonde aan het verbinden is welke hij zojuist ontvangen heeft. Zijn strakke blik rust op de trekken van de dappere officier, die, sedert Luik, met hem aan alle gevechten heeft deelgenomen, en over wiens stoffelijk overschot, als een laatste huldegroet, het vaandel van het regiment neerhangt. Enige officieren, die aan hun makker de laatste afscheidsgroet zijn komen brengen, luisteren, het hart door een onuitsprekelijke ontroering beklemd, naar de afscheidswaarden welke aalmoezenier Brouwers uitspreekt. Opdat zijn stem het geraas der ontploffingen zou

overtreffen, moet de priester luid spreken. Helder trilt zijn kalme stem onder de gewelven van de grote zaal: zij spreekt woorden van dank en woorden van liefde, die eindigen in een geheiligde belofte: "Geen tranen, maar wraak!"

Het afscheidsgebaar van kolonel Jacques heeft de plechtigheid van een eed. En terwijl hij zich verwijderd, wordt een kleine stoet gevormd die commandant Pouplier naar zijn laatste woning gaat voeren. Achter de baardragers stapt de vaandrig van het 12^e met het roemrijke vaandel, de aalmoezenier en een groep officieren. Onder de granaten die hun werk van vernieling voortzetten, stapt de stoet over de Grote Markt en gaat langs de weg naar Woumen. Hij bereikt het uiteinde van de stad, wanneer plots, overal rondom, de projectielen ontploffen. De artilleristen van de Kaiser hebben de droeve stoet bemerkt en beschieten hem. Het is onder een regen schroot dat men het kerkhof binnentreedt, terwijl de heiligschennende granaten de kruisen verbrijzelen, de graven omwoelen en tot de doden ontheiligen! Aan de boord van het pas gedolven graf is de priester neergeknield en leest de laatste gebeden. Rondom hem hebben de aanwezigen zo goed als het ging dekking moeten zoeken, achter de graven geknield of neergelegd, rondom het vaandel geschaard, waarvan de wind de plooiën vult en dat door een granaatkartets aan flarden wordt gescheurd. En dan, juist terwijl de celebrant de laatste woorden, het requiescat in pace uitsprekt valt ginder, met een doffe slag, een groot op zijn kruis genageld Christusbeeld, dat door een Duitse granaat wordt getroffen.

Het leven te Brussel (KVdW).

15 Juni.

Er is bijna iets gebeurd, dat...

- Ja: bijna.

Want wij leven, nietwaar, onder het regiem van: bijna. Bijna: het is de schildwacht aan de deur van het Brusselse leven; een schildwacht met de strengste bevelen, die hij met waakzame stiptheid uitvoert, en die niets binnenlaat dat niet mag, zelfs als niet met beslistheid is bedongen, dat het niet mag.

Neen; het is geen sluw zorgelijk oog, geen werende hand, geen dienaar vol oplettendheid van een onverbiddelijke meester: het is iets blind en doof, als een opstapeling van zware en logge zakken cement, die elke horizon beperken, die alle uittocht belemmeren, alle invasie beletten, zelfs alle mogelijke exodusidee verlammen en verstikken: zouden zij niet op u neervallen, de logge balen, met al hun onverende plompheid, zodra je er de basis van zou aanraken met de voet die er een bres in openen zou? ... Bijna: het is de omsluitende, de binnensluitende macht die zichzelf niet kent, voor alles ongevoelig is, en zelfs geen verweer beseft, waar alles onmachtig wordt dat er maar aan denkt, het aan te tasten. Bijna: het is eenvoudig, dat wij sedert weldra tien volle maanden een bezette stad bewonen, waar ons zelfs, bij tijd en wijle, verboden wordt te geloven aan hetgeen wij zelf zien en horen, en zedelijke vrijheid een kleinood is dat men niet zorgvuldig genoeg voor de buitenwereld verbergen kan ...

Maar ik heb ongelijk, kregelig te worden, of zelfs maar de schijn aan te nemen, dat ik het te worden sta. En, trouwens, is mijn onderwerpje van heden het waard? Zal ik mij opwinden om iets dat mij au fond onverschillig laat, - onverschillig althans in feite, zoo niet in principe? En dat principe: plaats ik het niet wat al te hoog, als ik bij toepassing of herroeping van enkel een politiereglement ga denken aan krenking van de vrijheid?

Want nu weet ge het: het gaat hier om een politieverordening, waar, naar men verzekert, het Duitse bestuur zelfs voor niets tussen is. Het Duitse bestuur heeft zich, heet het, zelfs allesbehalve maar het minste te verwijten. Integendeel, ben ik genoopt toe te geven, vermits het als het ware het lokaas kan genoemd, dat ...

Maar laat ik duidelijk zijn. - Ge zult dan komen te vernemen dat ik, van 6 tot 12 juni jl. (ik preciseer), vele welgedane Brusselaars in hun rode vleeshanden heb zien wrijven, zoals zij plegen te doen als zij van goed humeur zijn. Voor deze goede luim bestond een reden; want deze Brusselaars zijn geen kinderen en geen dichters, die zelf niet weten waarom zij uitgelaten of bedroefd zijn. Zij kennen de drijfveer van hun handelingen: ditmaal was de drijfveer een eenvoudig stuk papier, met stijfjel op vele muren geplakt. Tussen haakjes: hebt gij er al aan gedacht, dat zulk stijfjel voor uitplakkers gemaakt wordt met bloem; dat er thans orgieën van uitplaksel worden gepleegd; dat anderdeels de bloem schaarser en schaarser heet te zijn; dat bewuste orgieën dus op zijn minst onbezonnen moeten heten, met het oog op die schaarste, die zelfs ons dagelijks brood bedreigt? - Maar daar komt het voor het ogenblik niet op aan: het komt aan op wat op het uitgeplakt papier in kwestie gedrukt stond. En, drietalig, luidde daarin, dat wij voortaan tot middernacht, Duitse tijd, opblijven mochten, bij genadige beschikking van de Brussels-Duitse gouverneur.

Dat vernamen de Brusselaars, sommige Brusselaars, met in de handen wrijvende vreugde. En dat is vanwege deze lieden zeer goed te begrijpen. Een grote helft van de Brusselse burgerij behoort tot de gezegende winkelstand. Ik zeg: gezegende, en wel om twee redenen: zo deze winkeliers in het begin van de oorlog als iedereen materieel geleden hebben, dan verminderde dat leed aanmerkelijk zodra de hoofdstad door de Duitsers bezet werd. De Duitsers houden van juwelen en van kant: grote Brusselse specialiteiten, het laatste

vooral, als men het zonder hoofdletter leest. De Brusselse winkelier zag dan ook zijn zaak weer opfleuren, en die bloei werd ruimer, naarmate het aantal Duitse officieren groter werd. Slechts één schaduw nog kwam de volle ontluiking beletten: de winkels zouden om zeven uur 's avonds al sluiten. Maar ook die schaduw werd verdreven: men verkoopt thans zelfs bij kunstlicht, al genieten wij al lange dagen. Zodat de Brusselse winkelier alle reden tot klagen zou zijn ontnomen (niettegenstaande de regering van het bijna), indien ...

Bedoelde winkelier heeft een gewoonte, waar ik geen graten in vind: na volbrachte dagtaak, na de absorberende inbeslagneming der zaken, gaat hij 's avonds na souper, een kaartje leggen met zijn vrienden, onder een pijpje en een glas Münchener, dat men tegenwoordig "de la foncée" noemt. Vroeger leidde dat tot de kleine uurtjes: men kon, zonder belachelijk te worden, zijn café niet verlaten vóór middernacht. En waarom zou men het ook hebben gedaan? De vrouw was met de dochter onder zorgvuldig kapsel, naar de Muntschouwburg of naar de "Galeries", en had dus meneer niets te verwijten. - Helaas, ook daar kwam de oorlog verandering in brengen. De dames bleven thuis: zij eisten dat het gezinshoofd het ook zou doen. Deze, trouwens, kende zijn plicht. En het is maar als het algemene leven in schijn zijn normale gang hernam, dat ook hij daartoe besloot. En het café zag hem 's avonds terug - het café dat echter om tien uur reeds, Belgische tijd, moest gesloten worden. Wat had men aan zulke korte avonden, nu vooral de zomer in het land was? En zo is het meer dan eens gebeurd, dat meneer al mopperend naar huis is gegaan, en naar het bed waar hij niet inslapen kon ...

En zie: nu kwam majoor von Kraewel, met het aanplakbriefje waarover het hier gaat, in het euvel voorzien; men mocht een gans uur langer opblijven, kaart spelen, de oorlogskansen bespreken. En het zou de volledige felicitas zijn geweest, indien ...

Maar neen, geen “indien” meer: ditmaal zouden de omstandigheden het geheel op het heersende “bijna” winnen. Het enige wat de winkelier, na de stikkende winkeldagen, nog wensen kon: het lekkere avondterras waar men eindelijk wat adem aan scheppen kan, - ja, zelfs het koffiehuisterras op het brede trottoir zou hem worden teruggeschonken. In het nummer van de elfde juni (ik preciseer verder) der “Belgique” kon men lezen: “Joie! voici que la fin de ce supplice est officiellement décrétée.” - Mijn pen is onmachtig al de uitingen van oprechte vreugde en rein geluk, ja van wolkenloze dankbaarheid weer te geven, die deze afkondiging in bovenbeschreven wereld verwekte. Ik zal dan ook niet pogen te vertellen, met welke stralende gezichten de gewone bezoekers op klokslag middernacht (Midden-Europese tijd) tussen 11 en 12 juni (ik was opzettelijk uitgegaan om het te constateren) van elkander afscheid namen: morgen zou het aan het terras zijn dat men over de strategische waarde van Monfalcone en de juiste ligging van Kulaczkowce zou debatteren...

Helaas, es war zu schön gewesen! - Toen, de ochtend van 12 juni, de winkelier nog altijd in zijn vergenoegde handen wrijvend, aan de ontbijttafel deze gymnastiek staakte om “La Belgique” te ontplooiën, zou hij onder het stadsnieuws de desillusie van een tegenbericht ondergaan. Het stond er zwart op wit (neen: op heel licht blauw): de toelating was al ingetrokken. En wie ze ingetrokken had (het stadsbestuur zelf, heet het, zonder dat ik het trouwens gecontroleerd heb) heeft niet ingezien hoe gevaarlijk zoiets is, bij de heersende hitte, met het oog op eventuele beroerten ...

- Gij ziet het, er is bijna iets gebeurd, iets dat ...

Maar blijven wij niet beheerst, meedogenloos, door het “bijna”?